

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

*«Актуальні питання розвитку юридичної науки і
практики в умовах воєнного стану та мирної
розбудови»*

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

5 травня 2023 року

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Адаскалиця Костянтин

Аспірант 1 року денної форми

Спеціальність: 081 Право

Університету економіки та права «КРОК»

Формалізація цивільних процесуальних норм як необхідна умова покращення правового клімату в умовах воєнного стану та мирної розбудови

В умовах воєнного стану та мирної розбудови ще більш важливим є досягнення кращих показників правозастосування. Правозастосування в свою чергу прямо залежить від якості позитивного права.

Якість правозастосування цивільних процесуальних норм впливає на якість регулювання всієї сукупності суспільних відносин, які регулюються, як самими цивільними процесуальними нормами, так і тими матеріальними нормами, що застосовуються в процесі відправлення цивільного судочинства. Таким чином якість цивільних процесуальних норм впливає на стабільність всієї правової системи загалом і, відповідно, на правовий клімат у країні.

Д.Г. Манько відзначає, що «досягнення високого рівня якості правового регулювання можливо лише за умови належного формального вираження правових приписів, яке, у свою чергу, на пряму залежить від використання належних технологій формалізації права та мовної компетенції юриста.» [1]

Хоча позитивне право є добуток політичної волі та юридичної техніки крізь яку така воля отримує життя у вигляді норм та актів, а юридична техніка більше стосується форми ніж змісту права, проте саме завдяки якості юридичної техніки воля отримує реальний регулятивний ефект і у правовому полі. Саме формалізація норми права, як юридична техніка, дає життя регулятивному змісту правової норми.

В контексті проблеми формалізації норми права слід відзначити такий її складовий аспект як проблема однозначності розуміння норм права що підлягають застосуванню. В свою чергу неоднозначність розуміння цивільних процесуальних норм суперечить принципу правової визначеності, який є складовою принципу верховенства права закріпленого ст.8 Конституції України.

Об'єднана палата Касаційного цивільного суду у складі Верховного суду у постанові від 14.12.2020 у справі № 521/2816/15-ц з посиланням на рішення ЄСПЛ у справі «DIYA 97 v. UKRAINE» зауважує: «процесуальні норми призначені забезпечити належне відправлення правосуддя та дотримання принципу правової визначеності, а також про те, що сторони повинні мати право очікувати, що ці норми застосовуються. Принцип правової визначеності застосовується не лише щодо сторін, але й щодо національних судів» [2, 3].

Примак А.М. у своїй статті «Принцип правової визначеності: поняття та окремі аспекти» зазначає, що «правова визначеність є однією з умов ефективної дії верховенства права, а забезпечення реалізації вимог принципу правової визначеності у його широкому

розумінні є запорукою не лише ефективних реалізації та захисту прав людини, а й значного вдосконалення механізму держави» [4].

Юридична техніка формалізації це дієвий інструмент для покращення показників правової визначеності. Вона умовно відображає певні судження як математичну формулу (рівняння). Така формалізована мова якісно відрізняється від природної фіксованістю її розуміння і усуненням можливих передумов для багатозначності які ж є протилежністю правової визначеності.

Одинична правова норма задає певну функцію рівнянню з визначення регулятивного змісту, отже вона повинна органічно доповнювати рівняння, бути максимально однозначною та узгодженою сама у собі та з іншими нормами (функціями) що складають певне рівняння.

Проблема формалізації окремої норми це проблема максимально коректного визначення її логічної функції у рівнянні правового регулювання, в якому вже є задані функції (встановленні іншими правовими нормами) з метою досягнення визначеного (передбачуваного) регулятивного ефекту на предмет правового регулювання.

У праві формалізація понять ускладнюється багатоманітністю самих понять і мінливістю відносин що ним регулюються. Завдання покращити рівень формалізації найбільш істотних і уживаних понять у праві бачиться розумним, ефективним, досяжним і помірно затратним завданням.

Одними з найбільш уживаних норм в Україні є цивільні процесуальні норми. Від їх чіткого, передбачуваного та надійного правозастосування істотною мірою залежить стабільність всієї правової системи. Сукупність понять цивільних процесуальних норм мають вичерпний перелік, переглядаються і доповнюються вони відносно рідко тому обсяг роботи з їх формалізації є виправданим з співвідношення мети та засобів.

Законодавство побудоване з сукупності норм як з «цеглинок». І отже розумним буде приділити більш прискіпливу увагу до стандартів виробництва саме таких «цеглинок», зокрема у галузі цивільного процесуального права, як такого чиї норми є одними з найбільш уживаних.

Висновки. Підсумовуючи викладене можна зазначити наступне. Покращення юридичної техніки формалізації цивільних процесуальних норм є перспективним напрямком у вдосконаленні чинного законодавства, має потенціал покращення правового та економічного клімату у країні, сприяє дотриманню принципу верховенства права (в частині вимоги до передбачуваності законодавства), є перспективним напрямком для наукових досліджень. І у контексті комплексу заходів що вживаються у державі для подолання несприятливих наслідків воєнного стану, покращення юридичної техніки цивільних процесуальних норм, має істотний потенціал, бажаний і очікуваний для життя суспільства.

Список використаних джерел

1. Манько Д.Г. Щодо вдосконалення технологій формалізації права: лінгво-юридичні аспекти. // Наукові записки міжнародного гуманітарного університету. 2020. №33. С.90-94.
2. Постанова ОП ЦКС ВС від 14.12.2020 у справі № 521/2816/15-ц
3. Case of DIYA 97 v. UKRAINE.